

6. Кочемировська О.А., Пищуліна О.М. Основні напрями оптимізації системи соціального захисту в Україні // Аналітична доповідь. — К.: НІСД, 2012. — 53 с.

7. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mlsp.kmu.gov.ua/>

8. Сташків Б. І. Проблеми предмета та системи права соціального забезпечення: навчальне видання. — Чернівці, 2012. — 237 с.

УДК 336.027: 332

Андрій ЗЕЛЕНСЬКИЙ \*

## ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

### ФИНАНСОВАЯ ПОДДЕРЖКА В ФОРМИРОВАНИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАИНЫ

#### FINANCIAL SUPPORT IN SHAPING THE UKRAINIAN AGRICULTURAL SECTOR COMPETITIVENESS

*Анотація.* Розглянуто основні проблеми конкурентоспроможності продукції аграрного сектора України. Проаналізовано сучасний стан економіки аграрного сектору. Наводиться статистика імпорту та експорту товарів АПК. Описані переваги України після вступу до СОТ. Надано пропозиції щодо підвищення конкурентоспроможності продукції АПК на основі ефективної фінансової підтримки.

*Аннотация.* Рассмотрены основные проблемы конкурентоспособности продукции аграрного сектора Украины. Проанализировано современное состояние экономики аграрного сектора. Приводятся статистика импорта и экспорта товаров АПК. Описанные преимущества Украины после вступления в ВТО. Даны предложения по повышению конкурентоспособности продукции АПК на основе эффективной финансовой поддержки.

*Abstract.* The main problem of competitiveness of agrarian sector of Ukraine. The current state of the economy of the agricultural sector. An import statistics and export agribusiness. Described advantages Ukraine after WTO accession. The proposals to improve the competitiveness of agricultural products through effective financial support.)

Розвиток економіки як і розвиток конкретного підприємства неможливий, якщо рівень конкурентоспроможності низький. Наразі економіка України знаходиться в кризовому стані. Більшість областей економіки потребують реформування та модернізації методологічних підходів. Розвиток агропромислового комплексу є одним з пріоритетних напрямів реформування української економіки, адже є одним з найбільших секторів держави.

Актуальність даної проблеми полягає в тому, що агропромисловий комплекс відіграє важливу роль у розвитку економіки України в цілому, тому одним з важливих завдань держави є забезпечення його ефективного функціонування. Важливим поштовхом у розвитку АПК став вступ України до СОТ у 2008 році. Наразі, з розвитком ринкових відносин, які почали прискорюватись у зв'язку з підписанням угоди про асоціацію з ЄС, питання підвищення конкурентоспроможності підприємств АПК є особливо актуальними. Підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств має велике теоретичне та практичне значення для розвитку вітчизняного агропромислового комплексу, насичення внутрішнього ринку доступними для всіх груп населення високоякісними продуктами харчування, розширення зовнішньоекономічних зв'язків.

Значною мірою перешкоджають зміцненню конкурентоспроможності такі чинники, як: низький рівень розвитку вітчизняної фінансово-кредитної системи; нерозвиненість інфраструктури АПК; недостатня гармонізація українських стандартів якості з міжнародними; недостатність державного цільового фінансування науково-прикладних розробок.

Підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки України є стратегічною проблемою. Без забезпечення конкурентоспроможності та стійкості конкурентних переваг аграрних підприємств і продовольчих товарів на регіональних і міжнародних ринках неможливо досягти сталого розвитку аграрного сектору. Конкуренція розкриває потенціал суб'єктів аграрного ринку і виконує важливу функцію постійного рушія розвитку сільськогосподарського виробництва [1].

\* ЗЕЛЕНСЬКИЙ Андрій Вікторович / Андрей ЗЕЛЕНСКИЙ / Andriy ZELENSKIY — асистент кафедри фінансів і кредиту, Подільський державний аграрно-технічний університет, e-mail: zelenskiy2306@gmail.com

Аграрний сектор посідає важливе місце в економіці України, тут виробляється 18 % ВВП, створюється 16 % валової доданої вартості, у ньому зайнято майже 25 % загальної чисельності працюючих у державі. Найбільшу питому вагу вітчизняної аграрної продукції виробляють дрібні селянські домогосподарства. Проте цілеспрямована робота щодо впровадження науково обґрунтованих технологій утримання худоби, збалансованої годівлі, ветеринарного обслуговування, селекції у підсобних господарствах не ведеться, що призводить до того, що їх продукція не відповідає вимогам якості та безпеки в рамках угод СОТ і вимог ЄС і є неконкурентоспроможною. Тому членство України у СОТ і перебування у зоні вільної торгівлі з ЄС призведе до втрати вагомого джерела сукупного доходу сільських родин (за підрахунками експертів проблема торкнеться близько 3 млн осіб) [6].

Насамперед на конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції може вплинути низка факторів, головними із яких є державне регулювання та фінансова підтримка.

Важливі заходи розвитку галузі сільського господарства, які водночас забезпечують посилення конкурентоспроможності АПК, містяться у регуляторних актах Міністерства аграрної політики України, постановах Кабінету Міністрів України, Державній цільовій програмі розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, Програмі діяльності Кабінету Міністрів України. Проте в Україні відсутній єдиний нормативно-правовий документ (довготермінова стратегія), у якому закріплено механізм забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції з гарантіями державної підтримки. Об'єктивно видається доцільним прийняття такого документу.

На сьогоднішній день, розвиток агропромислового комплексу в Україні має негативні тенденції розвитку. Адже головними перешкодами підвищення конкурентоспроможності продукції АПК на міжнародному ринку є: невідповідність якості продукції українських підприємств світовим, а також недостатня розвиненість інфраструктури АПК. Це пояснюється тим, що в країні досить велика кількість дрібних приватних підприємств, які значною мірою поступаються великим підприємствам, що мають значно більші фінансові та технологічні ресурси, а також виготовляють продукцію більш високотехнологічну та вищої якості; — низький рівень сертифікації продукції агропромислового комплексу порівняно з міжнародними стандартами. Суть даної проблеми в тому, що в Україні досить мала кількість підприємств, які отримали міжнародні стандарти. Наприклад, лише 3 % м'ясопереробних комбінатів, 34,6 % молокопереробних підприємств мають міжнародні сертифікати. Щодо українських сертифікатів, то лише близько їх половини відповідають міжнародним сертифікатам якості. Тобто на українських виробників не накладається жодних зобов'язань щодо маркування свого продукту. — невідповідність українського експорту попиту іноземних країн на сільськогосподарську продукцію. Адже найбільша частка експорту припадає на зернові культури. — нерозвинена фінансово-кредитна політика та обтяжлива податкова політика. Це свідчить про те, що в Україні діють досить високі відсотки на кредит, велика кількість податків, які особливо впливають на малий бізнес, що призводить до збільшення тінізації економіки. — недостатній рівень впровадження результатів науково-технічного прогресу. Сучасний стан підприємств АПК характеризується обмеженістю та застарілістю технічного оснащення, що значно сповільнює темпи розвитку. — недостатня підтримка держави. В Україні існує досить обмежена кількість програм щодо розвитку АПК. — недостатнє фінансування з боку держави наукової сфери в аграрному секторі. Це призводить до низької продуктивності сільськогосподарського виробництва в цілому. — застаріла нормативно — правова база. В Україні відсутній єдиний нормативно-правовий документ (довготермінова стратегія), в якому закріплено механізм забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції з гарантіями державної підтримки [4].

Україна експортує товари в багато країн світу, але найбільшу частку з них становлять країни Азії. Провідними експортерами України є країни Азії (Туреччина, Китай, Індія), країни — члени ЄС (Німеччина, Італія, Польща), а також СНД (Росія, Білорусь, Казахстан). Після входу України до СОТ (2008р.) розширився в свою чергу ринок збуту продукції, що є позитивним моментом для українських виробників. Після вступу до СОТ Україна отримала значні переваги: — збільшився товарообіг понад з 150 країнами світу, на частку яких припадає більше 95 % світової торгівлі; — зменшились тарифні та нетарифні обмеження доступу українських товарів на товарні ринки країн-членів СОТ; — отримання можливості захисту інтересів українських виробників згідно з процедурою розгляду торговельних спорів Світової організації торгівлі; — забезпечення недискримінаційного транзиту товарів і послуг та ін. [5].

Незважаючи на значні проблеми якості української продукції порівняно зі світовими, в Україні все таки експорт переважає над імпортом. Таким чином можна пересвідчитись про прогресивний розвиток української економіки, тобто про «позитивне сальдо торгового балансу». У зв'язку зі вступом у СОТ, експорт товарів, починаючи з 2011 поступово зростає. Але поряд з низкою переваг існують певні ризики від приєднання України до СОТ, а саме — загострення конкуренції на внутрішньому ринку та необхідність впровадження нових норм безпеки та якості продукції. 27 червня 2014 року було підписано економічну частину угоди про асоціацію України з ЄС. Це свід-

чить про певні переваги для України та загалом для підвищення рівня конкурентоспроможності продукції АПК, а саме: — скасування більшості ввізних мит; — скасування експортних мит; — зниження нетарифних бар'єрів торгівлі [7].

Рівень конкурентоспроможності держави визначають показники експорту та імпорту. Україна експортує до країн ЄС у більшій мірі продукти тваринного та рослинного походження, жири та олії тваринного або рослинного походження. Але незважаючи на велику кількість експортованої продукції АПК до країн ЄС, Україна все ще потребує розвитку у сфері харчової промисловості. Адже в даній галузі імпорт перевищує експорт, тобто це свідчить про «негативне сальдо торгового балансу». Позитивні результати яких можна очікувати від підписаної угоди в найближчі роки супроводжуються також негативними, зокрема збільшаться ціни на продукцію та буде встановлено допустимі межі експортованої продукції[2].

Ефективний розвиток процесів спеціалізації, кооперації та агропромислової інтеграції, удосконалення системи взаємозв'язків між усіма учасниками виробничого процесу може відбуватися за умови створення такої системи регулювання, яка б через свої механізми здійснювала ефективний вплив на весь агропромисловий комплекс. Така система міжгалузевого регулювання дозволяє поєднати інтереси регіону та держави з галузевими інтересами, узгодити дії всіх, хто задіяний у функціонуванні продовольчого комплексу. Іншими словами, ця система забезпечить ефективну реалізацію державної політики у сфері продовольства. При цьому роль та значення органів державного регулювання у розвитку регіональних продовольчих комплексів у сучасних умовах (при значному розширенні самостійності первинних суб'єктів господарювання і посиленні їх відповідальності за кінцеві результати роботи) не тільки не знижуватиметься, а й зростатиме. Такі регулюючі структури повинні виступати, по-перше, повноправними представниками держави, провідниками реалізації її економічної і соціальної політики в розвитку агропромислового комплексу, по-друге, стати гарантом забезпечення встановлених для агропромислових підприємств різних форм власності, прав і умов здійснення господарської діяльності.

Розвиток аграрного сектору економіки може відбуватись за двома варіантами. Перший варіант характеризується недостатнім фінансуванням розвитку аграрного сектору, декларуванням соціальних, економічних і екологічних заходів, за відсутності реальних механізмів їх здійснення. За умови реалізації такого варіанту не забезпечується розв'язання основних проблем розвитку сільськогосподарського виробництва, зокрема його інтеграції у світовий економічний простір, формування ефективного, соціально спрямованого аграрного сектору економіки держави та продовжуються руйнівні процеси соціальної інфраструктури у сільській місцевості. Другий варіант передбачає визначення, розробку та імплементацію напрямів розвитку аграрного сектору економіки на основі оптимізації його виробничої і соціальної інфраструктури, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва, нарощування його обсягів, покращення якості і безпеки сільськогосподарської продукції, охорони довкілля та відтворення природних ресурсів, підвищення рівня зайнятості сільського населення, створення нових робочих місць.

Оптимальним є другий варіант, який дасть змогу аграрному сектору економіки задовольнити потреби внутрішнього ринку та забезпечити провідні позиції у світі шляхом стабільного експорту сільськогосподарської продукції та продуктів її глибокої переробки [3].

Основою здійснення державної політики розвитку агропромислового комплексу повинен стати регіональний рівень, що зумовлено необхідністю ефективного використання аграрного ресурсного потенціалу, а також зростанням ролі органів місцевого самоврядування. Посилення впливу регіональної системи регулювання на соціально-економічні процеси викликано також потребою раціональнішого використання трудових ресурсів і регіональним характером виробничої та соціальної інфраструктури. Вплив з боку держави на формування попиту і пропозиції на продовольчому ринку слід здійснювати переважно ринковими засобами регулювання з погодженням інтересів суб'єктів ринку, зокрема запровадження контрактної системи закупівель з метою залучення приватного бізнесу. Неодноразово лунали пропозиції з боку практиків про запровадження цільових адресних дотацій конкретним категоріям малозабезпечених громадян. Це дозволить забезпечити, з одного боку, сприятливі і прозорі умови діяльності товаровиробників і, водночас, залишити доступним для найнезахищеніших верств населення основні продукти харчування.

Подібні заходи існують в багатьох розвинених країнах світу. Зокрема в США близько 30 млн. населення — практично кожен десятий житель країни, отримує спеціальні адресні дотації, а ціни на продукти харчування формує ринок. Можна звичайно дискутувати питання про обсяги цих дотацій, про те, кому їх надавати, але те, що їх потрібно запроваджувати якомога швидше — очевидно [8].

Отже, вступ України у СОТ є пересвідченням того, що український сегмент економіки є конкурентоспроможним. Тому потрібно завойовувати ринку збуту і розширювати межі постачання, завдяки підвищенню якості продукції. На нашу думку, для підвищення конкурентоспроможності продукції АПК України потрібно:

- стандартизувати продукцію відповідно до міжнародних стандартів, задля підвищення попиту на неї;
  - розробити дієві програми розвитку аграрного сектору економіки, для забезпечення стабільного розвитку АПК у майбутньому;
  - змінити застаріле обладнання на високотехнічне, яке буде відповідати вимогам НТП, що призведе до збільшення випуску продукції і потенційно до збільшення експорту товарів;
  - диверсифікувати джерела інвестиції, що направляються у розвиток АПК;
  - розробити спеціальні програми розвитку села задля підвищення розвитку сільськогосподарської продукції;
  - розробляти гранти, залучаючи міжнародні інвестиції, частиною яких буде направлення кращих працівників за кордон для набуття нового досвіду і застосування його на українських підприємствах;
  - посилити науково-дослідні роботи в агропромисловому секторі економіки;
  - підвищити якість товарів у харчовій сфері, а також відмовитись від випуску продукції, яка містить ГМО.
- Розробка цих заходів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності продукції АПК України на міжнародному ринку збуту.

### **Література**

1. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://globalnauka.com/naukova\\_ukraina/2080.html](http://globalnauka.com/naukova_ukraina/2080.html)
2. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/2/515.pdf>
3. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року — Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822>
4. Напрями посилення конкурентоспроможності АПК України на європейському продовольчому ринку в умовах розширення зони вільної торгівлі [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/august08/02.htm???history=0&sample=5&ref=0>.
5. *Супіханов Б.К.* Підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва в умовах вступу до СОТ // Економіка АПК. — 2007. — № 5. — С. 44—47.
6. *Трещов М.М.* Розвиток інфраструктури аграрного ринку в регуляторному середовищі держави як один з основних шляхів підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств // Економічний простір №24 — 2009 р.
7. *Фоміна К.* Конкурентоспроможність АПК в контексті євроінтеграційних процесів України / Фоміна К. // Правовий тиждень. — № 22(95). — 27 травня 2008 р
8. *Чемерис І.М.* Конкуренція і конкурентоспроможність аграрного виробництва в сучасних умовах [Електронний ресурс] — (Точка доступу: [http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem\\_biol/nvnau/2010\\_146/10cim.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnau/2010_146/10cim.pdf))

УДК 336.717.061

*Павел КОРОБОВ* \*

### **Е-БАНКИНГ В УКРАИНЕ: «ЗАПАЗДЫВАНИЕ» В РЕШЕНИИ ПРОБЛЕМЫ СТАБИЛЬНОСТИ**

### **Е-БАНКІНГ В УКРАЇНІ: «ЗАПІЗНЮВАННЯ» У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ СТАБІЛЬНОСТІ**

### **E-BANKING IN UKRAINE: THE «LAG» AS A MESURE OF STABILITY PROBLEM SOLVING**

*Аннотація* В статті проводиться аналіз актуальної ситуації розвитку інтернет-банкінгу в Україні. Приводиться порівняння темпів зростання активної аудиторії інтернет-банкінгу в Україні та Польщі. Аналізуються основні фактори, що обумовлюють ефект «запізнювання» у розвитку інтернет-банкінгу в Україні.

*Анотація* У статті проведено аналіз актуальної ситуації розвитку інтернет-банкінгу в Україні. Наведено порівняння темпів зростання активної аудиторії інтернет-банкінгу в Україні та Польщі. Аналізуються основні фактори, що обумовлюють ефект «запізнювання» у розвитку інтернет-банкінгу в Україні.

\* *КОРОБОВ Павел / Павло КОРОБОВ / Pavel KOROBOV* — аспірант Люблинського Католицького Університета імені Іоанна Павла II, e-mail: [p.v.korobov@gmail.com](mailto:p.v.korobov@gmail.com)